

Stockholm 2015-11-24

**Redogörelse för kulturutskottets delegationsresa till
Warszawa 24-25 september 2015**

Inledning

Syftet med resan var att inhämta kunskap om frågor som gäller filmpolitik och public service. Besöket omfattade möten med polska filminstitutet, ledamöter i Sejmens kulturutskott, Kulturdepartementets statssekreterare, polsk TV och radio samt ett guidat besök på POLIN, museet för polska judars historia, information på ambassaden samt möte med aktiva personer inom filmsektorn. Programmet, som utformades i samråd med Sveriges ambassad i Warszawa, bifogas. Delegationen bestod av sju ledamöter och två tjänstemän från kansliet.

Ledamöter

Cecilia Magnusson (M), delegationsledare

Anna Wallentheim (S)

Angelika Bengtsson (SD)

Lars-Axel Nordell (KD)

Eva Lohman (M)

Cassandra Sundin (SD)

Linus Sköld (S)

Kansli

Maria Ljungkvist, föredragande

Cecilia Lekberg-Sommerholt, föredragande

Sammanfattande bedömning

Utskottets olika besök gav relevant information inom politikområden som nu är under utveckling i Sverige. Samtalen gav dessutom goda möjligheter till erfarenhetsutbyte. Syftet med resan är därmed uppnått.

Redogörelse för resan

Syftet med resan var att inhämta kunskap om frågor som gäller filmpolitik och public service.

Utskottsdelegationen träffade **ambassadör Inga Eriksson Fogh**, med kollegor. **Ulrik Tideström, Ministerråd**, föredrog det dagsaktuella läget i Polen med fokus på landets ekonomiska och politiska utveckling under de senaste 25 åren. Polen blev medlem i EU 2004 och har valt att stå utanför unionens monetära samarbete. Den 1 december 2014 utsågs Donald Tusk till Europeiska rådets ordförande, varvid han avgick som Polens premiärminister. Ewa Kopaczch efterträdde honom som premiärminister och som ordförande för Medborgarplattformen (PO). Den genomsnittliga välfärdsnivån i Polen uppskattas till ca två tredjedelar av nivån i EU. Tillväxten har varit positiv sedan kommunismens fall i Polen. De senaste åtta åren har präglats av politisk stabilitet med ett sjunkande budgetunderskott, en tillväxt på ca 3,5 procent och en arbetslöshet på ca 8 procent. Infrastruktur, byråkrati och de statligt ägda kolproduktionsbolagen beskrivs som sektorer med utvecklingspotential. Parlamentsval äger rum den 25 oktober. Lag och rättvisa (PiS), nationalkonservativt, anses vara den största utmanaren till det sedan åtta år regerande PO, liberalkonservativt. De främsta valfrågorna bedöms vara samhällsvärderingar, fördelningspolitik, europapolitiken och flyktingfrågan. Ministerrådet kommenterade avslutningsvis våra länders goda samarbete som kontinuerligt ökar. Polen minns Sveriges stöd till Solidaritet. Handeln mellan länderna har fördubblats sedan 2004 och turismen ökar. År 2011 var det svenskt statsbesök i Polen. Statsminister Löfven besökte Polen 2015, liksom Sveriges talman i mitten av september i år. Länderna har bl.a. ramavtal för Östersjö- respektive försvarssamarbete.

Under delegationens besök vid **polska filminstitutet, Robert Balinski, Projektledare internationell samproduktion** och **Sejmen, Ordförande Iwona Śledzińska-Katarasińska, m.fl.** presenterades och diskuterades utvecklingen av polsk filmpolitik och filminstitutets verksamhet. Polen instiftade en filmlag 2005, varvid polska filminstitutet bildades. Som en följd av lagen infördes en skatt om 1,5 procent för kommersiella aktörer inom det audiovisuella området. Skatteintäkten syftar till att stödja polsk film och filminstitutet distribuerar medlen. Dessförinnan finansierades polsk film av statsanslag via Kulturdepartementet och polsk television. År 2014 uppgick filminstitutets skattebaserade intäkt till ca 30,5 miljoner euro, den totala budgeten uppgick totalt till ca 46 miljoner euro. Av dessa medel gick ca 21 miljoner euro till filmproduktion (75 procent till spelfilm, 25 procent till dokumentär och animerade filmer) samt till projektutveckling och stipendier i manusförfattande. Filminstitutet delfinansierar projekt med 50 procent. Mediankostnaden för en spelfilm är

ca 1,3 miljoner euro. Filminstitutets maximala stöd till en enskild film är 5 miljoner euro. Det polska filmstödet bereds av olika utskott, bl.a. sex utskott för spelfilm. Utskotten utses för ett år och har tre ansökningstillfällen med ca 60 ansökningar per tillfälle. Filminstitutets verkställande direktör fattar beslut om medelstillelse utifrån utskottens utvärderingar. Främst prioriteras konstnärliga aspekter i bedömningen. Filmens betydelse för nationell kultur, polsk tradition och det polska språket vägs också in. Ca 15 procent av de 21 miljonerna disponeras helt av vd för egna prioriteringar. Sedan lagen infördes uppfattar man att både produktion och infrastruktur har förbättrats. Genom särskilda satsningar är nu 80 procent av biograferna digitala. Reformen beskrivs som en stor förändring och i början fanns en motvillighet gentemot skatten men nu finns det bred acceptans kring den. Systemet bedöms sammanfattningsvis fungera mycket bra, filmproduktionen och kvaliteten har ökat och fler väljer att se polsk film.

Vid **lunch** fick delegationen möjlighet att samtala med **ambassadpersonal** och särskilt inbjudna gäster från sju olika organisationer: **Senaten – migrations- och kulturutskottet, Statens bokinstitut, Institutet för främjande av polsk kultur i utlandet, Guteks filmfestival, Polens filminstitut, Polsk television och Utrikesdepartementets kulturavdelning.**

Delegationen gavs också tillfälle att diskutera sina reflektioner kring förutsättningarna för filmproduktion i Polen med två aktiva personer inom spel- och reklamfilm, **Filip Gieldon, Filmare och Julia Bidakowska-Andrén, Reklamfilmsproducent.**

Monika Smoleń, Statssekreterare vid kulturdepartementet, presenterade Polens ordförandeskap i Östersjöstaternas råd (2015-2016) där kultur som drivkraft för social och ekonomisk utveckling utgör en viktig del av programmet. Kulturpolitikens utgiftsområde utgör en procent av BNP i Polen. Statssekreteraren berättade hur Citizens for Culture, en social rörelse om ca 600 000 deltagare, arbetat för att öka politikernas intresse för kulturen med ökade anslag och ökade kulturutbildningar som mål. En viktig del av politiken är stöd till civilsamhället, främst via stipendier. Därutöver prioriteras läsverksamhet med ett nationellt läsprogram 2015-2020, också med syftet att möta bibliotekens behov av bokinköp, utbildning av bibliotekarier, etc. Stora delar av Polen utgörs av landsbygd och biblioteket är ofta den enda kulturinstitution medborgaren kommer i kontakt med. Inom museiområdet tonade statssekreteraren ner den nya teknologins roll och märker att artefakterna åter står i centrum. I Polen har många museer fri entré en dag i veckan.

Polsk radio presenterar sig som företaget med ett uppdrag i den digitala världen. Ledorden för radioproduktionen är att skapa attraktiva program

med hög journalistisk kvalitet, lyssna till lyssnarna och erbjuda ny teknik. Kanalupplägget påminner mycket om Sveriges. I snitt mäter man till ca 4,5 timmars lyssnande per dag, varav 3,5 timmars lyssnande utgörs av Polskie radio. Den första sändningen ägde rum 1925 i Krakow. Tyskland tog över radioinspelningarna 1939. I december 1991 introducerades radio i allmänhetens tjänst med fyra rikstäckande, sju regionala och åtta lokala kanaler. År 1996 tillkom ett radioarkiv och 2003 inrättades ett organ för radions historia. Hela polska radions och frihetsrörelsens sändningar är digitaliserad. Polen praktiserar DAB och har sedan 2013 DAB+ som successivt byggs ut, senast med två nya stationer. Digital sändning möjliggör utökade sändningar utomlands och mottagande av utländska sändningar i Polen. BBC1 kommer t.ex. att sända i Polen fr.o.m. den 25 oktober. Radion sänder program på ryska och ukrainska för att komplettera den inhemska rapporteringen i dessa länder. Radio och tv finansieras via licenser som är oberoende av teknisk mottagare. Det beskrivs som en instabil finansiering där den generella trenden är att reklamintäkter ökar i betydelse allteftersom avgiftsintäkterna sjunker. Radions huvudsakliga intäkt kommer från avgiften till skillnad från televisionens.

Även den **polska televisionens** programindelning påminner om Sveriges med två huvudsakliga rikstäckande kanaler där TV1 är den äldsta kanalen. Båda kanalerna sänds i hd-kvalitet. För två år sedan stängde man ner de analoga sändningarna. I ett försök att bredda sitt internetutbud har man nyligen lanserat en ny kanal som sänder dokumentärer. De största utmaningarna för polsk tv är att behålla sina tittarsiffror och finansiera sin verksamhet. Antalet tittare har inte förändrats, däremot deras rörlighet mellan kanalerna. Successivt tappar polsk tv tittare till bl.a. temakanaler. Polsk TV upplever en svår finansiell situation där de inte kan finansiera sitt uppdrag utan reklammedel. Reklamavbrotten och den finansiering den inbringar påverkar i sin tur medborgarna negativt att betala TV-licensen och polsk tv får mycket kritik för att de finansierar sin verksamhet med reklamintäkter och sponsringsmedel. Reklaminslagen sker endast mellan program då ett program inte får brytas för reklaminslag. Radio- och tv-myndigheten fördelar medlen där ca 25 procent av licensintäkten går till tv och ca 60 procent till radion. Licensintäkten, ca 85 miljoner euro, motsvarar endast kostnaden för nyhetskanalen. Polsk tv bidrar även med 1,5 procent, ca 8 miljoner euro, av sina kommersiella intäkter till polska filminstitutets filmproduktion. Polsk tv satsar ca 1,5 miljoner euro årligen på egen filmproduktion som man äger ensamrätt till under tre till fyra år.

Delegationen fick under 90 minuter en extensiv guidning genom **Polin** museet för polska judars historia.